

BÜRKÜT

www.burkutdergisi.com

Türk Dünyası Dergisi

Araştırma Makalesi

BÜRKÜT

Makale Geliş Tarihi: 31.05.2023

Journal of Turkish World

Makale Kabul Tarihi: 02.06.2023

Domazetova, Z. (2023). Manastır askerî idadisinin bugünkü durumu ve Mustafa Kemal Atatürk anı odası üzerine. *Bürküt Türk Dünyası Dergisi*, 2(1), 84-98. <http://dx.doi.org/10.56210/burkut18>

MANASTIR ASKERÎ İDADİSİNİN BUGÜNKÜ DURUMU VE MUSTAFA KEMAL ATATÜRK ANI ODASI ÜZERİNE*

Doktora Öğrencisi Zeynep DOMAZETOVA

Gazi Üniversitesi zeynep.domazetova@gazi.edu.tr ORCID

Temel ilke, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Bu ilke, ancak tam istiklâle sahip olmakla gerçekleştirilebilir. Ne kadar zengin ve bolluk içinde olursa olsun, istiklâlden yoksun bir millet, medenî insanlık dünyası karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye lâyık görülemez.

Mustafa Kemal Atatürk¹

Öz

Balkan Yarımadası, Güneydoğu Avrupa'da konumlanan ve tarih boyunca önemli olaylara tanıklık etmiş bir coğrafi bölgedir. Bu bölgeler, Kavimler Göçü'nden bu yana çeşitli etnik grupların, kültürlerin ve dillerin kesişme noktası olmuştur. Bu bölge, antik dönemden itibaren Makedonya Krallığı, Roma, Batı Hun ve Osmanlı İmparatorluğu gibi birçok güçlü siyasi otoritenin hâkimiyet ve medeniyet sahası olmuştur.

Balkanlardaki Türk varlığı, Osmanlı'nın giriştiği fetih hareketleri ve iskân politikası ile zenginleşmiş, yüz yıllar önce kuzeyden ve güneyden akın eden Türk toplulukları, Balkanların değişik bölgelerine yerleşmişlerdir.

Bu makale, Osmanlı Dönemi'nin önemli kültür merkezlerinden olan Manastır (Bitola)'da bulunan ve bugün hâlâ Osmanlı mührünü taşıyan Manastır Askerî İdadisi tanıtmayı, Manastır Askerî İdadisinin tarihî gelişimini ve bugünkü durumunu dikkatlere sunmayı ve bu idadinin Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün fikri ve entelektüel kişiliğine etkisini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma sonunda, Manastır Askerî İdadisinin Mustafa Kemal Atatürk'ün edebî zevkinin ve siyasi fikirlerinin şekillenmesinde önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Bitola Müzesi, Manastır Askerî İdadisi, Mustafa Kemal Atatürk, Atatürk Anı Odası.

* Bu makale 6. Uluslararası Öğrenci Sempozyumunda sunulan bildirinin yeniden gözden geçirilmiş ve zenginleştirilmiş şeklidir.

¹ Mustafa Kemal Atatürk, Nutuk, *Atatürk Araştırma Merkezi*, s. 9

ABOUT THE CURRENT STATUS OF MANASTIR MILITARY HIGH SCHOOL AND MUSTAFA KEMAL ATATÜRK MEMORIAL HALL

Abstract

The Balkan Peninsula is a geographical region located in southeastern Europe and has witnessed significant events throughout history. These regions have been a crossroads for various ethnic groups, cultures, and languages since the Migration Period. This region has been a domain of dominance and civilization for many powerful political authorities such as the Kingdom of Macedonia, Rome, the Western Huns, and the Ottoman Empire since ancient times.

The Turkish presence in the Balkans has been enriched through the Ottoman Empire's conquest movements and resettlement policies. Centuries ago, Turkish communities migrating from the north and the south settled in various regions of the Balkans.

This article aims to examine the historical development process of the Manastir Military High School, located in Manastir (Bitola), which was an important cultural center during the Ottoman period and still carries the seal of the Ottoman Empire today. The research aims to determine the influence of this high school on the intellectual personality and ideas of Mustafa Kemal Atatürk, the founder of the Republic of Turkey. The research has found that the Manastir Military High School had a significant impact on the formation of Mustafa Kemal Atatürk's literary taste and political ideas.

Keywords: Bitola Museum, Monastery Military High School, Mustafa Kemal Ataturk, Ataturk Memorial Hall.

Ø. Giriş

Balkan Yarımadası, Güneydoğu Avrupa'da konumlanan ve tarih boyunca önemli olaylara tanıklık etmiş bir coğrafi bölgedir. Yarımada, Tuna Nehri, Adriyatik Denizi, Ege Denizi ve Karadeniz gibi önemli denizlerle çevrilidir. Bu coğrafi konum ticari, siyasi, askerî olarak bölgenin önemini arttırmaktadır. Ayrıca Balkanlar, Kavimler Göçü'nden beri çeşitli etnik grupların, kültürlerin ve dillerin kesişme noktası olmuştur. Bu bölge, antik dönemden itibaren Makedonya Krallığı, Roma, Batı Hun ve Osmanlı İmparatorluğu gibi birçok güçlü siyasi otoritenin hâkimiyet ve medeniyet sahası olmuştur.

Makedonya, Avrupa ile Asya arasında önemli bir konumda bulunması nedeniyle Balkanlarda daima stratejik bir öneme sahip olmuştur. Tarihi Antik Çağlara kadar uzanan Kuzey Makedonya, coğrafi olarak tarih boyunca Doğu ile Batı arasındaki ticaret, kültür ve sanat yollarının kesiştiği önemli bir köprü olmuş (Turan, 1996, s. 21). Makedonyalılar, İlliryalılar, Trakyalılar, Peonlar ve Persler, Hunlar, Türkler ve Slav milletleri bu bölgenin zengin kültürünün oluşmasına katkı sağlamıştır.

Türklerin Doğu Avrupa ve Balkan coğrafyasına geliş tarihi konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar, IV. yüzyılda Hunlar ve diğer Türk topluluklarının bölgeye geldiğini savunurken, bazıları ise XI. yüzyılda Kumanlar ve Kıpçaklar gibi Türk topluluklarının bölgeye gelişini başlangıç noktası olarak almaktadır (Alyılmaz, 2016, s. 58). 1352 yılında Rumeli'ye adım atan Osmanlılardan yaklaşık doksan yıl önce bazı Oğuz boyları Karadeniz'in Kuzeyine geçerek o bölgeleri yurt tutmaya başlamıştır. Bu husus Halil İnalcık tarafında şöyle anlatılmaktadır:

Güneyden, Anadolu'dan Türklerin Balkanlara gelip yerleşmesi, 1260'lara kadar iner. Kuzey Karadeniz bölgesinden gelen Türk orakları, zamanla Hristiyanlığı kabul edip yerli Slavlarla karıştıkları halde, Anadolu'dan gelen Müslüman Türkler, kendi din ve kültürlerini saklamayı başarmışlardır. İlk yerleşme, 1261'de Moğollardan kaçıp Bizans'a sığınan Selçuk Sultanı İzzeddin Keykavus'la gerçekleşmiştir. Moğol idaresinden kaçan otuz-kırk Türkmen obası, kutsal kişi Sarı Saltuk Baba ile İzzeddin Keykavus'un yanına gelmiş ve Bizans imparatoru tarafından Kuzey Dobruca'ya yerleştirilmiştir (1263). Başlangıçta, Müslüman Altın Ordu emiri güçlü Nogay'ın himayesi altına giren bu Anadolu Türkmen grubu, burada Baba-Saltuk kasabası ile başka kasabalar kurmuşlardır. 1332'de buradan geçen İbn Battuta, Baba kasabasını "Türklerin oturduğu bir şehir" olarak anar (İnalçık, 2005, s. 21).

Balkanlardaki Türk varlığı, Osmanlı'nın giriştiği fetih hareketleri ve iskân politikası ile zenginleşmiş, Yüz yıllar önce kuzeyden ve güneyden akın eden Türk toplulukları, Balkanlar'ın değişik bölgelerine yerleşmişlerdir. Bu yerleşmeyi Karakuş ve Uçkun (2014) Balkanların Türk yurduna dönüşmesinin "adeta bir maden filizi gibi" olduğunu ve bu topraklarda Türk nüfusunun hızla artmış olduğunu dile getirmektedir.

Coğrafi konumu nedeniyle Balkanların kalbi olarak nitelendirilen Kuzey Makedonya toprakları XIV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı topraklarına katılmıştır. Balkanlarda XX. yüzyıl başlarına kadar devam eden Osmanlı hâkimiyeti, birçok kültür ve medeniyet merkezi şehirlerin yükselmesine zemin hazırlamıştır. Günümüzde Kuzey Makedonya'da yer alan Üsküp (Skopje), Manastır (Bitola), Kalkandelen (Tetovo), Gostivar, Debre (Debar), Kırçova (Kichevo), Ohri Gölü kıyısında yer alan tarihî ve turistik Ohri (Ohrid) ve Struga, Vardar Nehri'nin kıyısında bulunan Köprülü (Veles) şehrinden sonra, doğu ve güneydoğuya doğru uzanan güzergâhında yer alan İştîp (Ştip), Radoviş, Ustumca (Strumica) ve Valandova gibi şehirler de Türklerin yaşadığı önemli şehirlerdir.

Genel anlamda Balkan coğrafyasının, özellikle de Kuzey Makedonya'nın Türk Uygarlığı açısından bir başka önemi de bu coğrafyada doğup büyüyen Türk bilim sanat ve fikir adamlarının Türklük ve Türkiye Cumhuriyeti açısından önemidir. Başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, Naili, Yahya Kemal Beyatlı, Mehmet Akif Ersoy, Cenap Şahabettin, İlhami Emin, Fahri Ali, Fahri Kaya ... niceleri Türk irfanına hizmet etmişlerdir.

Bu makale, Osmanlı döneminin önemli kültür merkezlerinden olan Manastır (Bitola)'da bulunan ve bugün hala Osmanlı mührünü taşıyan Manastır Askerî İdadisi, Manastır Askerî İdadisinin tarihi gelişim sürecinin ve bu idadinin Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün fikri ve entelektüel kişiliğine etkisini tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Osmanlı Dönemi ve Sonrası Manastır (Bitola)

Manastır (Bitola), Ülkenin güneybatısında yer alan Kuzey Makedonya'nın ikinci büyük şehridir. Pelagonia Ovası'nın batı kesiminde, Drahor Irmağı etrafında, Baba Dağı (Pelister)'nin eteğinde, Prespa ve Ohri göllerinin yakınında konumlanmıştır.

Manastır şehri, Osmanlılar tarafından ilk olarak I. Murat zamanında 1382 yılında Kara Timurtaş Paşa tarafından fethedilmiştir. Daha sonra kısa bir süreliğine elden çıkmışsa da 1385 yılında tekrar zapt edilmiş ve 1912 yılına kadar Osmanlı hâkimiyetinde kalmıştır. Böylece Manastır, 527 yıllık Osmanlı dönemi boyunca bölgenin önemli sancak ve kültür merkezlerinden biri haline gelerek maddî, manevî büyük gelişmeler kaydetmiştir (Nureski, 2014, s.77).

Manastır Osmanlı Devleti'nin önemli vilayetlerinden biridir. Osmanlı Sultanlarının Manastır'a çok önem verdiklerini yapmış oldukları ziyaretlerden de görebilmekteyiz: 1384'te Murat Hüdavendigâr, 1395'te Yıldırım Beyazıt 1432'de II Murat, 1472'de Fatih Sultan Mehmet, 1502'de II. Beyazıt, 1542'de Kanunî Sultan Süleyman, 1698'de IV. Murat ve 1911'de Sultan Mehmed Reşat Manastır şehrini ziyaret etmiştir (Koprman, 1998, s. 53).

Osmanlının Balkan ve iskân politikasının bir gereği olarak yaptığı imar çalışmalarından Manastır şehri de istifade etmiştir. Bu anlamda Manastır'da birçok cami, mescit, saat kulesi, imar faaliyeti yapılmıştır. Bu anlamda Manastır'da çok sayıda eğitim kurumu da açılmıştır.

Atatürk'ün Askerî İdâdiye girdiği 1895 (R. 1311/1312) yılında Manastır vilâyetinde 2 mülkî idâdi, 1 askerî idâdi, 1 askerî rüşdiye, 15 erkek ve 1 kız rüşdiyesi toplamda 20 mektep bulunmaktadır. 1321 Maarif Nezareti Salnamesi'ne göre de okullar Manastır Askerî İdadisi, Manastır Askerî Rüşdiyesi, Manastır İdadisi, Görice İdadisi, Serfiçe İdadisi, Manastır Darümuallimini, Debre Darümuallimini, Debre, Ohri, Pirlepe, Filorine, Kırçova, Kesriye, Naslıç, Alasonya, Kayalar, Topçular, İlbasan, Gramış, Kolonya, İstarova, Bihlişte, Horpişte, Manastır İnas, Serfiçe İnas ve Alasonya İnas rüşdiyeleri vardır. Toplamda sayı 26 olmuştur. Buna ilaveten vilâyet genelinde 30 medrese, 3 yabancı mektep, 62 Gayrimüslim rüşdi ve idadisi vardır (Demirel ve Kaya Doğanay, 2013, s. 381).

Manastır'da 1530'da 31 mahallenin 21'i Türk Müslüman Mahallesi iken, günümüzde bu Türk mahallelerinin çoğunun isimleri kalmadı. Ecdat yadigarı Osmanlı eserlerinin çoğu ortadan kaldırıldı (Erdoğan, 2011, s. 648).

19. yüzyılın ikinci çeyreğine kadar olan dönemde Manastır'da 19 sıbyan, 16 medrese, 4 mesleki ve askerî Türk okulu faaliyet göstermiştir (İbrahimgil, 1998, s. 118). Bulgar Türkolog Dimitir Gacanov'un tespitlerine göre, 1916 yılından Manastır'da yirmi bir bin dokuz yüz kırk beş (21.945) Türk insanı yaşamaktayken ve en kalabalık etnik nüfus (Mevsim, 2022, s. 64) Türklerden oluşurken, Osmanlının yıkılışı, her iki dünya savaşı ve bu savaşlar sonrasında uygulanan siyasi ve demografik politikalar neticesinde Türkler, Makedonya ve Manastır'dan göç etmek zorunda kalmışlardır.

Günümüzde, Manastır / Bitola'da önemli bir Türk varlığından ve Türkçe eğitim veren bir okuldan söz etmek, ne yazık ki mümkün değildir.

Manastır Askerî İdadisinin Tarihi ve Bugünkü Durumu

Osmanlı Devleti'ndeki gerilemenin sonucu olarak ortaya çıkan yenileşme fikri ve uygulamalarının ilk adımları eğitim alanında atılmıştır. Eğitimde modernleşmenin en önemli ayağını askerî eğitim kurumları oluşturmaktadır. XIX. yüzyılda askerî idadi ve rüştiye gibi ortaöğretim seviyesindeki kurumların teşkiliyle hız kazanarak devam etmiştir (Patoğlu, 2018, s. 2).

Osmanlı Devleti'nde idadiler, Mekteb-i Harbiye ve Mekteb-i Tıbbiye'ye öğrenci hazırlayan bugünkü liseler olarak tanımlayabileceğimiz orta dereceli okullardır. Askerî idadilerin kurulması Tanzimat dönemine rastlamaktadır. 1845'te alınan karar doğrultusunda Bursa ve Bosnasaray'da açılan iki okulu, 1847'de Edirne ve Manastır'da açılan diğer iki Askerî İdadi izlemiştir (Ertan, 2017, s. 65).

1847 yılından 1909 yılının sonuna kadar askerî okul olarak hizmet veren Askerî İdadi, günümüzde farklı kültürlerin eserlerine yer verdiği için müze olarak kullanılmaktadır.

*Foto 1: Manastır Askerî İdadisinin üstten çekilmiş görüntüsü
(<https://www.youtube.com/watch?v=BGmFZv6WcKY>)*

Mehmet Z. İbrahimgil, “Manastır Osmanlı Dönemi Türk Eğitim Yapıları ve Atatürk’ün Okuduğu Askerî İdadî” adlı bildirisinde Manastır Askerî İdadisinin bina özelliklerini şöyle anlatmaktadır:

“Dikdörtgen planlı olan okulun ortasında, dikdörtgen açık bir avlu vardır. Mekânlar avlunun etrafında dizilmiştir. Biri kısa, diğeri uzun kenar ortasında olmak üzere iki girişi vardır. Eksen üzerinde giriş mekânları cepheden hafif taşkındırlar. Plan olarak dış duvarlar boyunca odalar, avlu duvarı boyunca ise koridorlar yerleştirilmiştir. Bütün odalar bu koridorlara açılmaktadır. Üst katta çıkış merdivenleri kısa kenarlardaki koridorlardan verilmektedir. Üst kat planı ile zemin kat planı arasında fazla bir fark yoktur. Yapının dış ve avlu cephelerindeki pencerelere düzenlenişi aynıdır. Alt ve üst kat pencereleri basık kemerli, pencere söveleri hafif taşkındır. Eserin iki dış kapısı ile avluya açılan kapıları yuvarlak kemerlidir. Dış cepheler ile avlu cephelerinde iki katı ayıran bir silme vardır. Cepheler de aynı şekilde basit silmeli saçaklarla sınırlanmaktadır” (İbrahimgil, 1998, s. 118).

*Foto 2: Askerî İdadinin girişindeki Osmanlı mührü ve kitabesinin yer aldığı görsel
(https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Museum_of_Bitola_city.JPG)*

Son dönem Osmanlı eserlerinden olan binanın ön cephesinde, ikinci katta, teras kapısının duvarında Osmanlı arması bulunmaktadır. Binanın girişinde kapının üst kısmında yer alan Osmanlı Türkçesi ile ‘Mekteb-i İdadi-i Askerî’ cümlesinin ‘m’ harfi tamamen boyanarak kapatılmış, ‘k’ harfinin ‘t’ ile birleştiği yer de boyanmıştır. (Erdoğan, 2011, s. 651). İki katlı olan bu binanın büyük bir kısmı Makedon Milli Müzesine ayrılırken Atatürk için binanın üst katında yalnızca bir bölüm ayrılmıştır. Bu bölüm, “Atatürk Anı Odası” olarak isimlendirilmiştir. Binanın diğer bölümlerinde ise Makedonyalı Kral Philip II. tarafından kurulduğu düşünülen Herakleia Linkestis antik kentinde yapılan arkeolojik kazılardan elde edilen eserler sergilenmektedir. Zira bu antik kent, Makedonya kültürü için bir hazine değerindedir.

Foto 3: Askerî İdadinin alt katında yoğun olarak Herakleia kentinden çıkan eserlerin yer aldığı bölümü (<https://muzejbitola.mk>)

Müzenin bu bölümünde, müze rehber kitapçığının verdiği bilgiye göre, Herakleia'daki arkeoloji kazılardan elde edilen 100.000'den fazla eser bulunmaktadır. Müzedeki eserlerin çoğunluğunu dönemin araç gereçleri, gündelik kullanım eşyaları olarak topraktan yapılmış çanak ve çömlekler, heykeller, takılar, süsler gibi eşyalar oluşturmaktadır.

Foto 4: Geleneksel eşyaların sergilendiği bölüm (<https://muzejbitola.mk>)

Bitola Müzesinde, Makedon kültürünü yansıtan geleneksel kıyafetlerin dışında Manastır'a yapılan işgal hareketlerini yansıtmaları bakımından bazı fotoğraflar, tablolar ve bunların dışında savaş sırasında kullanılan kılıç ve silah gibi aletler yer almaktadır. Kültürel değerlerin bir arada bulunduğu bu müzeye aynı zamanda başka kaynaklarda Kültür Müzesi adı da verildiği görülmektedir.

Binanın girişinde bizleri karşılayan merdivenler ikinci katta Mustafa Kemal Atatürk'e ayrılmış olan Atatürk Anı Odası'na çıkartıyor. Atatürk Anı Odası, 1994 yılında Türkiye'nin Fahri

Başkonsolosluğu Mithat Cemal Bey'in gayretiyle açılmış ve 1998 yılında genişletilerek modern bir hâle getirilmiştir (Güler, 1999, s. 27).

Mithat Cemal Bey Anı Odasının / Manastır Müzesinin açılışı hikâyesini şöyle anlatmaktadır:

1994 yılında, Manastır'daki Türkler ve Makedonlar örgütlendik, Makedon Türk Dostluk Derneği'ni kurduk. O dönemde Manastırlı Sayın Güner İsmail, Makedonya Kültür Bakanıydı. Kendisine Atamız adına bir anıt odasının açılmasıyla ilgili başvurdum. 20 senelik bir mücadelemi ancak onun desteği ile başarabildim. 1994 yılında Manastır'da Atamıza bir anıt odası açtık. Aynı gün Türk Makedon Dostluk Derneği de kuruldu.

İlk açıldığında mermer bir kaidenin üzerinde Atatürk'ün büstü bulunan ve Anıt Oda'yı ziyaret edenlerin armağan ettiği plakelerin ve bazı kitapların sergilendiği mütevazı bir oda daha sonra yeniden düzenlenmiştir. Şu anda; dört oda bir salon olarak restore edilmiş, modern müzecilik anlayışı ile yenilenen duvarlar, yerler, camekânlar, kitaplık ve ışıklandırma ile Atatürk'ün aziz hatırasına yaraşır bir mekân yaratılmış durumdadır (Güler, 1999, s. 27).

Zaman zaman restore edilerek korunan binana, son olarak Mayıs 2013 yılında Askerî binanın ön cephesi, zemin ve birinci katının idari bölümlerini ve Mustafa Kemal Atatürk Anı Odasının tadilatı ve tefrişatı Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)'nın destekleriyle tekrardan restore edilerek düzenlenmiştir. Bu Anı Odasında, Atatürk'ün sözleri ve fotoğraflarına yer vererek hayatını yansıtırken, okul dönemine ait üniformaları, Anı Odasının en güzel köşesindeki büstü, kitapları, madalyaları ve diğer eşyaları ile Atatürk'ün anılarını canlandırmak üzere bu "Atatürk Anıt Salonu" (Atatürk Anı Odası da denilmektedir) müzede yerini almaktadır.

*Foto 5: "Anı Odası" Atatürk'e ait resimler, üniformalar ve diğer eşyalarının yer aldığı bölüm
(<https://muzejbitola.mk>)*

Müzenin “Anı Odasında”, duvarlarda Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş dönemlerine ait Savaş fotoğrafları ve hemen yanında önemli olayların açıklamaları yer almaktadır. Atatürk’ün fotoğraflarının yanında, ziyaretçilerin O’nun düşünce yapısını daha iyi anlayabilmeleri için Mustafa Kemal’e ait sözlere de yer verilmektedir. İlk olarak Türkçe, sonrasında ise İngilizce ve Makedonca çevirileri ile birlikte verilen bu sözler: “Yurtta barış, cihanda barış”, “Dünya vatandaşları kıskançlık, açgözlülük ve kinden uzaklaşacak şekilde eğitilmelidir”, “Ulusun hayatı tehlikeyle karşı karşıya kalmadıkça savaşmak bir cinayettir” Atatürk’ün sözlerinden seçilen bu seçki ele Mustafa Kemal Atatürk’ün sadece yurtta değil, dünya barışına ve tüm dünya vatandaşlarına büyük önem verdiğini göstermektedir.

Müzedede, Atatürk’ün hayatının anlatıldığı biyografik tablolar, özellikle Askerî İdadi yıllarını anlatılan okul notlarının bulunduğu transkriptler ve öğrencilik fotoğrafları ile desteklenen Türkçe, İngilizce ve Makedonca olmak üzere geniş açıklamalara yer verilmektedir.

Müzenin içerisinde Atatürk’ün Kitaplarının da yer aldığı bir bölüm bulunmaktadır. Kitaplığın karşısında 2013 yılında Fuat Çağlar yönetmenliğinde hazırlanan 15 dakikalık “Güneşin adı Kemal Atatürk” belgeseli, bulunmaktadır. İçeri girer girmez müze ziyaretçileri belgeselin aktardığı bilgiler ile müzeyi dolaşabilir, belgeseli oturup izlemek isteyenler için ise ekranın karşısında Manastır’ın eski dönemlerini yansıtan sandalyeler de yer almaktadır.

Müzedede Atatürk’ün bir de balmumu heykeli bulunmaktadır. Bu heykel, Mustafa Kemal’in Askerî İdadi dönemindeki öğrenci hâlidir ve üzerinde de okul üniforması yer almaktadır.

Foto 6: Atatürk büstünün yer aldığı görsel (<https://muzejbitola.mk>).

Atatürk’ün büstünün sağ ve sol tarafında bulunan Türkiye ve Kuzey Makedonya bayrakları dostluğu simgelerken, büstün hemen sol tarafında, müze ziyaretçilerinin hislerini, minnet ve şükranlarını paylaşabilmeleri için bir de anı defteri yer almaktadır. Bugün Manastır Askerî İdadisi, barışın, kardeşliğin, asaletin, cesaretin bir anıtı olarak Türk ve Makedon dostluğunu yansıtmaktadır.

Manastır Askerî İdadisinin Mustafa Kemal Atatürk'ün Fikirlerine Etkisi

Bir insanın, bir hocanın, bir önder kişiliğin ortaya çıkmasında, içinde yaşadığı çevrenin, öğrenim gördüğü okulların, yaşadığı şehirlerin, verdiği mücadelelerin... etkisi çok fazladır. Mustafa Kemal Atatürk, 1895 yılında doğduğu şehirden çıkarak Manastır Askerî İdadisine kaydolmuştur. Onun bu okuldaki eğitim ve entelektüel çalışmaları ile ilgili Afet İnan *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler* isimli kitapta şunları anlatmaktadır: “O bir taraftan normal derslerine çalışırken, diğer taraftan da hür fikirli şiir ve yazıları okuyor ve sınıf dışında arkadaş grupları ile aralarında münakaşalar ve münazaralar yapıyorlar. O aynı zaman da hitabete de (etkili söz söyleme sanatı) çok meraklıdır” (İnan, 2009, s. 5-6). Yine aynı kitabın başka bir bölümünde onun entelektüel yaşantısı şöyle özetlenmektedir: “En çok okumayı sevdiği konular: Tarih coğrafya, filoloji, hukuk, sosyoloji, iktisat ve sanat konularıydı. Roman az okurdu fakat şiirden hoşlanır ve onları asil şairlerinden ve güzel okuyan edip arkadaşlarından dinlemesini severdi” (İnan, 2009, s. 366).

Yine, Patrik Kinross, Mustafa Kemal Atatürk'ün Manastır Askerî İdadisindeki öğrencilik günlerinde, Ömer Naci ile birlikte, sürekli Rumeli Türküleri söylediğini ve Ömer Naci'nin şiirlerine mukabele ettiğini bilgisini vermektedir (Kinross, 1960, s.27).

Mustafa Kemal Atatürk, Manastır Askerî İdadisinde ilgi duymaya başladığı şiir, onun hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bu ilginin sonucu Yahya Kemal ile şiir ve edebiyat sohbetlerine, hatta kendisinin de şiir yazmasıyla sonuçlanmıştır.

Hakikat Nerede?

*Gafil, hangi üç asır, hangi on asır
Tuna ezelden Türk diyarıdır.
Bilinen tarihler söylememiş bunu
Kalkıyor örtüler, örtülen doğacak.
Dinleyin sesini doğan tarihin,
Aydınlıkta karartı, karartıda şafak.
Yalan tarihi gömüp, doğru tarihe gidin.
Asya'nın ortasında Oğuz oğulları,
Avrupa'nın Alplerinde Oğuz torunları
Doğudan çıkan biz
Nerde olsa, ne olsa kendimizi biliriz.*

*Türk sadece bir milletin adı değil,
Türk bütün adamların birliğidir.
Ey birbirine dış bileyen yığınlar,
Ey yığın yığın insan gafletleri
Yırtılsın gözlerdeki gafletten perde,
Hakikat nerede? (Alyılmaz, 2005, s. 82-83).*

Atatürk'ün yazmış olduğu bu şiire, metin dilbilim ve tasviri üslup incelemesi çerçevesinden bakıldığında *hangi üç asır, hangi on asır, Tuna ezelden Türk diyarıdır, Avrupa'nın Alplerinde Oğuz torunları, Türk sadece bir milletin adı değil, Ey birbirine dış bileyen yığınlar* gibi söz gruplarının anlam dünyası hep Balkan coğrafyasını düşündürmektedir. Bütün bu duyuş, anlayış ve söyleyiş tarzını, Mustafa Kemal Atatürk'ün Balkan şehirlerindeki hayatı ve Manastır Askerî İdadisindeki eğitimi günleri ile ilişkilendirmek doğru olur.

Bu şiirde geçen:

Bilinen tarihler söylememiş bunu

Kalkıyor örtüler, örtülen doğacak.

Dinleyin sesini doğan tarihin,

Aydınlıkta karartı, karartıda şafak mısraları 1931 yılında Türk Tarih Kurumunun, 1932 yılında Türk Dil Kurumunun, 1936'da Dil Tarih Coğrafya Fakültesinin kuruluş düşüncesiyle aynı zihni faaliyetten doğmuştur.

Lord Kinross, *Atatürk, The Rebirth of a Notion* adlı eserinde, Mustafa Kemal Atatürk'ün Manastır Askerî İdadisinde geçirdiği günlerde yaşadıkları ile ilgili şunları aktarmaktadır.

Mustafa ilk kez okulun ötesindeki daha büyük dünyada neler olup bittiğinin farkına vardı. Öğrenciler, kahramanlık hikâyeleri, şarkılar ve Osmanlı'nın Makedonya'yı fethiyle ilgili destanlar okuyarak coşuyorlardı. İsyan ve yeniden fetih duygusu karşı karşıyaydı. Rumeli boyunca Rumların, Sırpaların ve Bulgarların Türk topraklarını geri almak için nasıl savaştıklarını öğrendi. 1897'de Yunanlılar Girit'te bir savaşı başlattı, bu savaşta Rumeli Türkleri de Yunanlılara karşı harekete geçti, Manastır tamamen seferber oldu, kalabalıklar sokakları doldurdu; insanlar davul ve gayda sesleriyle askere katılıyorlardı. Öğrenciler ellerinde Türk bayrakları ile şehirde yürüyüş yaptı. Türk askerleri çevredeki dağlarda ölümüne savaştı... Genç Kemal'in içinde ateşli bir yurtseverlik ve ülkesine karşı şiddetli sevgi alevlenmişti (Kinross, 1960, s. 27-28).

Mustafa Kemal Atatürk'ün Manastır'daki öğrencilik yıllarında yaşadığı bu olaylar, ondaki milliyetçilik ve vatanseverlik fikirlerinin ve mücadele iradesinin oluşmasında etkili olduğu değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, Mustafa Kemal'in geldiği dönemde yaklaşık 30 bin insanın yaşadığı Manastır'da Türkler ve Arnavutların oluşturduğu Müslümanlardan başka, Sırp, Bulgarlar, Ulahlar, Rumlar ve Yahudiler yaşamaktaydı. Siyasi açıdan son derece karışık olan şehirde Müslüman-Gayrimüslim mücadelesi olduğu gibi, ciddi bir egemenlik mücadelesi verilmekteydi (Ertan, 2017, s. 65). Bütün bu siyasi ve demografik düzenin Mustafa Kemal Atatürk'ün farklı kültür ve uygarlıkları tanınmasında ve siyasi fikirlerinin oluşmasında etkili olduğu söylenebilir.

Eren Balevi (2019), "Mustafa Kemal Atatürk'ün Strateji Uygulamaları" başlıklı yüksek lisans tezinde Mustafa Kemal Atatürk'ün Askerî İdadî eğitimi sürecindeki üç önemli noktayı şu şekilde ifade etmektedir:

Birincisi o dönemin popüler yabancı dili olan Fransızca'yı öğrenme hevesi ve uğraşdır. Bir kurmay subayın mutlaka yabancı dil bilmesi gerektiği fikrindedir.

...

İkinci ilgi çekici yönü de memleket meselelerine olan yakın alakasıdır. Namık Kemal'in eserlerini okumaktadır. 16 yaşında 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı'na katılmak için okuldan kaçarak gönüllü birliklere katılmaya çalışmıştır. Büyük umutlar doğuran kesin askerî zafere karşın Yunanlılara ateşkes yapılarak ordunun ilerleyişinin durdurulması ve ardından gelen diplomatik yenilgi onu, bir II. Abdülhamit karşıtına dönüştürmüştür. Hatta bir cumhuriyetçiye dönüştürdüğü de söylenebilir.

Üçüncüsü ise edebiyatla ilgilenişidir. Arkadaşı Ömer Naci'nin² vasıtasıyla edebiyatla tanışır ve şiirle uğraşır. Fakat öğretmenlerinden Asım Efendi, bir şairin iyi bir asker olamayacağını söyleyerek bu işi bırakmasını telkin etmesiyle bu uğraşmayı bırakmıştır (Balevi, 2019, s. 45).

² Ömer Naci, Bursa'dan Manastır Askerî İdadisine öğrenci olarak gelen, Atatürk'ün Edebiyat ve özellikle de şiirle tanışmasına vesile olan bu yakın arkadaşı, Atatürk'ün hayatında önemli bir yere sahiptir.

Sonuç ve Öneriler

Manastır, gerek coğrafi konumundan gerekse tarihinin antik çağlara kadar gidebilmesinden dolayı her zaman büyük ilgi gören önemli şehirlerden biri olmuştur. Bu durum Osmanlı Dönemi'nde de böyle devam etmiştir. Konsolosluklar şehri olarak da bilinen Manastır, aynı zamanda bir kültür şehridir. Birçok tarihî olaya mekân olmuş bu şehir, II. Meşrutiyet'in ilanına da tanıklık etmiştir.

Manastır'da 1530'da 31 mahallenin 21'i Türk ve Müslüman Mahallesi (Erdoğan, 2011, s. 648) olmasına rağmen, kan ve kin kokan uygulamalar ve Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarının yol açtığı politikalar yüzünden, Türk mahalleleri tamamen tahrip olmuş, Türk mezarlıklar harap olmuş, kültürel mirasın önemli göstergelerden olan mezar taşları kırılmış ve Türk nüfusu neredeyse yok olmuştur.

Yaşadığı dönemin bütün olumsuzluklarına rağmen, kendini Türk Milletine adayan Ulu Önder Mustafa Kemal'in Manastır Askerî İdadisinde eğitim alması, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna giden yolun Manastır'a da uğraması açısından bu şehir Türkler için büyük önem taşımaktadır. Türkiye Cumhuriyeti devleti, bütün kurum ve kuruluşlarıyla bu hakikatleri bilerek bölge üzerine yenilikçi, barışçı ve koruyucu politikalar geliştirmelidir.

19. Yüzyılın ikinci çeyreğine kadar olan dönemde Manastır'da 19 sıbyan, 16 medrese, 4 mesleki ve ili askerî Türk okulu faaliyet göstermiştir (İbrahimgil, 1998, s. 118). Osmanlının gerileme dönemini ve Fransız ihtilâlinin yarattığı çalkantıyı derinden hisseden Manastır şehri Osmanlı kültür ve medeniyeti açısından önemli eserleri barındırmasına rağmen Türklerin bölgeden çekilmesiyle, birçok kültür ve medeniyet eseri yok olmuş, geride kalan çok azı da yok olma tehlikesiyle yüz yüzedir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün eğitim aldığı Manastır Askerî İdadi Binası, günümüzde Türk ve Makedon kültürünü yansıtan bir müze olarak faaliyet göstermektedir. Müzede, "Atatürk Anı Odası" olarak ayrılan bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölüm Atatürk ve Türk adının hala bu topraklarda varlığını sürdürmesi açısından son derece değerlidir.

Manastır ve Manastır Askerî İdadisi, Mustafa Kemal Atatürk'ün yetişmesinde önemli bir yere sahiptir. Onun bu topraklarda yaşadıkları, özellikle siyasi düşüncelerinin, hürriyet ve bağımsızlık fikirlerinin oluşmasında ve milliyetçilik anlayışında etkili olmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk, Manastır Askerî İdadisinde ilgi duymaya başladığı şiir, onun hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bu ilgi, Yahya Kemal ile şiir ve edebiyat sohbetlerine, hatta kendisinin de şiir yazmasına vesile olmuştur. Atatürk'ün yazmış olduğu bu şiire metin dilbilim ve tasviri üslup incelemesi / esere dönük eleştiri çerçevesinden bakıldığında Mustafa Kemal Atatürk'ün Balkan şehirlerindeki hayatı ve Manastır Askerî İdadisindeki eğitim günleri ile ilişkilendirmek doğru olur. Ayrıca Türk Dili ve Türk Tarihi üzerindeki fikirleri Çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin kurum ve kuruluşlarının şekillenmesinde etkili olmuştur. 1931 yılında Türk Tarih Kurumunun, 1932 yılında Türk Dil Kurumunun, 1936'da Dil Tarih Coğrafya Fakültesinin kuruluş düşüncesi onun Türk milletine bakış açısıyla ilgilidir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Manastır'daki öğrencilik yıllarında yaşadığı bu olaylar, ondaki milliyetçilik ve vatanseverlik fikirlerinin ve mücadele iradesinin oluşmasında etkili olduğu değerlendirilmektedir. Zira Mustafa Kemal Atatürk'ün öğrencilik döneminde yaklaşık 30 bin insanın yaşadığı Manastır'da Türkler ve Arnavutların oluşturduğu Müslümanlardan başka, Sırp, Bulgarlar, Ulahlar, Rumlar ve Yahudiler yaşamaktaydı. Siyasi açıdan son derece karışık

olan şehirde Müslüman-Gayrimüslim mücadelesi olduğu gibi, ciddi bir egemenlik mücadelesi verilmektedir (Ertan, 2017, s. 65). Bununla birlikte Osmanlı – Yunan Tesalya Savaşının çıkışı ve Osmanlı'nın askerî olarak başarılı olduğu halde diplomatik başarısızlığı ile sonuçlanması da Mustafa Kemal Atatürk'ü etkilemiştir.

Stratejik konumu ve tarihi geçmişi, iklimi ve ekonomik imkânları düşünüldüğünde Balkanlar Türkiye Cumhuriyeti ve bölge ülkeleri için çok önemli bir coğrafyadır. Bu önem, siyasi, askerî, ekonomik ve akademik açıdan önemli fırsatlar ve zaruretlere barındırmaktadır. Bu fırsat ve zaruretlere dikkate alınarak politikalar geliştirilmelidir.

Türk millî eğitiminin amaçlarını gerçekleştirmek için Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün eğitim aldığı, hayatının önemli bir kısmını geçirdiği Balkan şehirlerinin gezilip görülmesi, buralardaki kültürel değerlerin içselleştirilmesi açısından önem taşımaktadır. İmkânlar dâhilinde tahsil çağındaki öğrencilere ve Türk vatandaşlarına bu coğrafyanın tanıtılması önemlidir.

Kaynaklar

- Alyılmaz, C. (2016). Kosova ve Makedonya'daki Osmanlı dönemi mezar taşlarının bugünkü durumu. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 5(1), 56-93.
- Alyılmaz, S. (2005). Atatürk ve Türk Dili. *Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (13), 80-83.
- Balevi, E. (2019). Mustafa Kemal Atatürk'ün Strateji Uygulamaları. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Demirel, M., Doğanay Kaya F. (2013). Atatürk'ün öğrenim gördüğü Manastır Vilâyeti'nde eğitim. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 359-385.
- Erdoğan, M. A. (2011). 7. Uluslararası Atatürk Kongresi, 17-22 Ekim 2011, Makedonya. *Cilt/Volume XXVI, Sayı/Number 2 Aralık/December 2011, 647-663*
- Ertan, T. F. (2017). Çoklu zekâ kuramı ve askerî okul hayatının Atatürk'ün liderliğine etkileri. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 55-71.
- Güler, A. (1999). *Manastır askerî lisesi ve Mustafa Kemal Atatürk'ün askerî lise öğrenimi*. Kara Harp Okulu Basımevi.
- İbrahimgil, M. Z. (1998). *Manastır'da Osmanlı dönemi Türk eğitim yapıları ve Atatürk'ün okuduğu askerî idadî*. Tipo.
- İnalçık H. (2005). *Türklük bilgisi*. Bal-Tam: Prizren (https://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/halil_inalcik_turkler_ve_balkanlar.pdf) adresinden, 13.05.2023 tarihinde alınmıştır.
- İnan, A. (2009). *Atatürk hakkında hatıralar ve belgeler*. Türkiye İş Bankası
- Karakuş, E., Uçkun, R. (2014). Balkan Türkleri edebiyatı ve halk kültürünün Türkiye'deki üniversite eğitiminde yer almasının gerekliliği üzerine bazı tespitler. *Türk Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 135-157.
- Kinross, P. (1960). *Atatürk, The Rebirth of a Nation*, WC2H 9EA: Londra (https://www.academia.edu/43320477/Ataturk_The_Rebirth_of_a_Nation) adresinden 30.04.2023 tarihinde alınmıştır.
- Koprıman, K. Y. (1998). *XX. yüzyılın başlarında manastır*. Tipo.
- Mevsim, H. (2022). Bulgar Türkolog Dimitir Gacanov ve Makedonya Müslümanlarıyla ilgili hazırladığı raporu (1916). *Balkan Dil ve Edebiyat Dergisi*. 4(1), 46-64.

- Nureski, D. (2014). Osmanlı kaynaklarına göre kültür merkezi konumundaki Makedonya şehirleri ve özellikleri. *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 3(1). 63-102.
- Patoğlu, E. B. (2018). Osmanlı Devleti'nde Askerî Rüştîyeler. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gaziantep Üniversitesi:
- Turan, Ö. (1996). Makedonya'da Türk varlığı ve kültürü. *Bilig*, 3, 21-32.

Extended Abstract

The Balkan Peninsula is a geographically significant region located in southeastern Europe, which has witnessed important events throughout history. The peninsula is surrounded by major seas such as the Danube River, the Adriatic Sea, the Aegean Sea, and the Black Sea. This geographical location enhances the region's importance in terms of trade, politics, and military affairs. Furthermore, the Balkans have been a crossroads for various ethnic groups, cultures, and languages since the Migration Period. Since ancient times, this region has been a domain of dominance and civilization for many powerful political authorities such as the Kingdom of Macedonia, Rome, the Western Huns, and the Ottoman Empire.

Balkan Peninsula has been enriched by the presence of Turks through the conquest movements and settlement policies of the Ottoman Empire. Turkish communities that migrated from the north and the south centuries ago settled in various regions of the Balkans. Due to its geographical location, the North Macedonia territory, often referred to as the heart of the Balkans, became part of the Ottoman Empire from the second half of the 14th century. The continued Ottoman rule in the Balkans until the early 20th century laid the groundwork for the rise of many cultural and civilizational centers. Today, in North Macedonia, cities such as Skopje, Bitola (Manastır), Tetovo (Kalkandelen), Gostivar, Debar (Debre), Kichevo (Kırçova), Ohrid (Ohri) located on the shores of Lake Ohrid, Struga, Veles (Köprülü) situated along the Vardar River, and Ştip (İştıp), Radovish, Strumica (Ustumca), Valandovo are among the centers established and/or developed by Turks, which also hold historical and touristic significance.

Another significance of the Balkan geography, especially North Macedonia, for Turkish civilization is the importance of Turkish scientists, artists, and intellectuals who were born and raised here in terms of Turkishness and the Republic of Turkey. Many individuals, including Mustafa Kemal Atatürk, Naili, Yahya Kemal Beyatlı, Mehmet Akif Ersoy, Cenap Şahabettin, İlhami Emin, Fahri Ali, Fahri Kaya, and many others have contributed to Turkish intellectual life.

Manastır has always been one of the significant cities that attracts great attention, both due to its geographical location and its rich history dating back to ancient times. This importance continued during the Ottoman period as well. Known as the city of consulates, Manastır is also a cultural city. This city, which has been the setting for many historical events, also witnessed the proclamation of the Second Constitutional Era.

Despite the fact that in Manastır in 1530, 21 out of 31 neighborhoods were Turkish and Muslim neighborhoods (Erdoğan, 2011, p. 648), due to bloodshed and hatred-fueled practices and the policies resulting from the First and Second World Wars, Turkish neighborhoods were completely destroyed, Turkish cemeteries were ruined, and the tombstones, which are important indicators of cultural heritage, were shattered, and the Turkish population nearly disappeared. Despite all the adversities of his time, the Great Leader Mustafa Kemal, who dedicated himself to the Turkish nation, holds great importance for Turks as he received education at Manastır Military High School, and the path leading to the establishment of the Republic of Turkey also passed through Manastır. The Republic of Turkey, with all its institutions and organizations,

should develop innovative, peaceful, and protective policies for the region, being aware of these realities.

Until the second quarter of the 19th century, Manastır had 19 primary schools (sıbyan), 16 medreses, and 4 vocational and military Turkish schools (İbrahimgil, 1998, p. 118). Despite hosting significant works in terms of Ottoman culture and civilization and deeply feeling the decline of the Ottoman Empire and the turmoil caused by the French Revolution, Manastır city, with the withdrawal of Turks from the region, has witnessed the disappearance of many cultural and civilizational works, and the few remaining are also facing the danger of extinction.

The Manastır Military High School Building, where Mustafa Kemal Atatürk received his education, is currently functioning as a museum reflecting Turkish and Macedonian culture. Within the museum, there is a separate section dedicated to the "Atatürk Memorial Hall." This section is highly valuable in terms of preserving the presence of Atatürk and the Turkish name in these lands.

Manastır and the Manastır Military High School hold significant importance in the upbringing of Mustafa Kemal Atatürk. His experiences in these lands, especially his political thoughts, played a crucial role in the formation of his ideas of freedom, independence, and nationalist understanding.

Mustafa Kemal Atatürk developed an interest in poetry during his time at the Manastır Military High School, and it held significant importance in his life. This interest led to poetry and literature discussions with Yahya Kemal and even Atatürk himself writing poetry. When looking at the poem written by Atatürk from the perspective of linguistic analysis and descriptive style, it would be appropriate to associate it with Atatürk's life in Balkan cities and his education days at the Manastır Military High School. Furthermore, his ideas on the Turkish language and Turkish history played a significant role in shaping the institutions of the contemporary Turkish Republic. The establishment of the Turkish Historical Society in 1931, the Turkish Language Association in 1932, and the Faculty of Language, History, and Geography in 1936 were all influenced by his perspective on the Turkish nation.

Mustafa Kemal Atatürk's experiences during his student years in Manastır are considered influential in the formation of his nationalism, patriotism, and fighting spirit. In Manastır, where approximately 30,000 people lived during Atatürk's student years, there were not only Turks and Albanians, who constituted the Muslim population, but also Serbs, Bulgarians, Vlachs, Greeks, and Jews. The city was politically complex, marked by struggles between Muslims and non-Muslims, as well as significant struggles for sovereignty (Ertan, 2017, p. 65). Furthermore, the outbreak of the Ottoman-Greek Thessaly War and the Ottoman Empire's military success but diplomatic failure in that conflict also had an impact on Mustafa Kemal Atatürk.

Considering its strategic location and historical background, climate, and economic opportunities, the Balkans are a crucial geography for the Republic of Turkey and the countries in the region. This significance entails significant opportunities and necessities in political, military, economic, and academic aspects. Policies should be developed taking into account these opportunities and necessities.

In order to achieve the objectives of Turkish National Education, it is important to visit and explore the Balkan cities where Mustafa Kemal Atatürk, the founder of the Republic of Turkey, received education and spent a significant part of his life. This is crucial for internalizing the cultural values of these regions. It is important to introduce this geography to students and Turkish citizens of school age, within the available means.

